

**EMPOWERING
CHILDREN
FOUNDATION**

СЦЕНАРІЙ ЗУСТРІЧІ З БАТЬКАМИ

УВАЖНІ ОНЛАЙН

**АБО ЯК ЗАПОБИГАТИ
СПОКУШАННЮ ДІТЕЙ
ОНЛАЙН**

Цільова група: батьки учнів закладів середньої загальної освіти.

Мета заняття: звернути увагу батьків на проблему спокушання дітей в Інтернеті, ознайомити зі специфікою явища та сприяти усвідомленню їхньої ролі в захисті дітей від спокушання онлайн.

Тривалість: 30 хв.

Текст публікації доступний з ліцензією Creative Commons: Визнання авторства – некомерційне використання – без залежних творів 3.0 Польща. Текст ліцензії доступний на сайті: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Усі права належать Фундації «Даємо дітям силу».

УВАЖНІ ОНЛАЙН

АБО ЯК ЗАПОБИГАТИ СПОКУШАННЮ ДІТЕЙ ОНЛАЙН

Цільова група:	заняття призначене для батьків учнів закладів середньої освіти та може проводитися, наприклад, на батьківських зборах.
Мета занять:	звернути увагу батьків на проблему спокушання дітей в Інтернеті, ознайомити зі специфікою явища та сприяти усвідомленню їхньої ролі в захисті дітей від спокушання онлайн.
Тривалість:	заняття розраховане мінімум на 30 хвилин.
Ведучі:	заняття розроблені для фахівців.
Необхідні знання:	ведучий заняття має володіти основною інформацією щодо користування Інтернетом, соціальними мережами та месенджерами – як за допомогою мобільних телефонів, так і комп'ютерів. Також допоможе у підготовці до занять ознайомлення зі змістом брошури «Уважні батьки», яка доступна на сайті www.childfund.org.ua у розділі «Діяльність»/ «Кампанії».
Обладнання та матеріали:	допоміжним матеріалом до сценарію є презентація разом із відео кампанії «Уважні батьки» (https://www.youtube.com/watch?v=QYZQ_KifvgY). Для проведення занять необхідний комп'ютер, підключений до колонок, і проектор чи монітор.
Форма зворотного зв'язку	З пропозиціями, коментарями та запитаннями щодо проведеної зустрічі можна звертатися на електронну пошту Українського фонду «Благополуччя дітей» info@ccf.kiev.ua . Поділіться, будь ласка, своїми враженнями від проведеної зустрічі у соціальних мережах із хеш тегом #уважнібатьки .

I. Привітання учасників

Слайд 1 презентації «Уважні батьки».

Ведучий вітається за батьками та інформує про тему зустрічі. Зазначає, що діти починають користуватися Інтернетом уже з наймолодшого віку. Із цим пов'язано багато позитиву (доступ до знань, інформації, розваг, можливість реалізувати суспільні контакти, комунікація тощо), але користування мережею без контролю батьків та без відповідних знань може бути небезпечним. Звертає увагу на те, що у зв'язку з повною доступністю Інтернету освіта щодо безпеки онлайн та контроль безпеки дітей в Інтернеті – це завдання батьків.

II. Спокушання в мережі – стара проблема все більш актуальна

Слайд 2

Ведучий говорить, що проблема спокушання в мережі характерна для багатьох країн світу, і України зокрема. Нагадує учасникам, що ніколи не відомо, хто знаходиться по інший бік екрану при спілкуванні в мережі (приклад польської кампанії «Ніколи невідомо, хто з іншого боку» 2004 року). Підкреслює, що у зв'язку із все більшою доступністю Інтернету (зокрема через появу смартфонів) та все більші можливості, які дають нові технології (фотографування та відсилання фотографій і відео, месенджери, соціальні мережі), діти все частіше наражаються на маніпуляції в мережі з метою сексуального використання.

Ведучий пояснює, що спокушання онлайн – це процес, у якому доросла особа за допомогою Інтернету або телефону будує стосунки з дитиною з метою сексуального використання, в тому числі для отримання матеріалів сексуального характеру або навіть сексуальних контактів під час зустрічі в реальному житті.

III. Показ фільму та дискусія

Слайд 3

Ведучий пропонує уважно переглянути відео кампанії «Уважні батьки» Фондації «Даємо дітям силу». Після показу запрошує учасників до дискусії. Ставить запитання:

- Що у фільмі привернуло вашу увагу?
- Чому дівчина піддалася спокушанню?
- У чому полягає маніпуляція з боку кривдника?
- Як дівчина почувалася у стосунках із кривдником?
- Як поводитися батьки дитини?

- Що могли зробити батьки, щоб уникнути цієї ситуації?

У залежності від активності групи ведучий збирає та коментує думки учасників (найважливіші моменти записує на фліпчарті) або сам підсумовує. Важливо, щоб прозвучали такі тези:

- *Дівчина почувалась самотньою*

У потоці щоденних справ та обов'язків часом легко проґавити сигнали, які свідчать про те, що в житті дитини відбувається щось тривожне чи складне, або що вона відчувається самотньою. Буває, що дорослі легковажно ставляться до проблеми дитини в той час, коли вона її глибоко переживає. У фільмі батьки присутні – відвозять дітей до школи, разом їдять, ходять на прогулянки. Але не помічають, що у дівчини є проблеми з ровесниками чи сумніви щодо зовнішнього вигляду, та не підтримують її.

- *Кривдник використав потреби дитини для маніпуляції*

Кривдник виявив потреби дитини (в ході побудови стосунків, а можливо, проглядаючи інформацію про дитину, доступну в мережі) та використав її в маніпуляції, граючи роль друга, людини, яка розуміє проблеми, знаходить час на розмову про них та пропонує підтримку.

- *Дівчина повірила кривднику*

Типовий початок маніпуляції дитиною в мережі – здобуття її довіри, а потім ізолювання від найближчого оточення (батьків, друзів). Довіра до кривдника та потреба контакту з кривдником призвела до того, що дівчина наважилася відправити йому свої інтимні фотографії – це чергова типова фаза спокушання.

- *Дівчина відчувала страх і не знала, що робити з шантажем*

Часто після отримання від дитини еротичних матеріалів кривдник вимагає наступних матеріалів або зустрічі з метою сексуального використання. У дітей це викликає страх і почуття безвиході. Багато з них не можуть відповідно відреагувати, а з почуття сорому та страху бояться повідомити про це батькам.

На закінчення дискусії ведучий звертає увагу на те, що фільм представляє найбільш типовий, але не єдиний можливий сценарій спокушання. Підкреслює, що спокушання часто супроводжується брехнею кривдника щодо свого віку та намірів, вдаваною увагою до потреб і проблем дитини, розмовами на тему сексу, проханням зберігати стосунки в таємниці, показом еротичних матеріалів, видурюванням фотографій або шантажем чи погрозами задля отримання зображень чи зустрічі.

IV. Уважні батьки, тобто які?

Посилаючись на фільм і попередню розмову, ведучий звертає увагу на те, що сильний зв'язок із батьками – це важливий чинник, який захищає молодих людей від ризикованих ситуацій. Запитує батьків, що таке, на їхню думку, уважне батьківство? Відповіді можна записувати на фліпчарті. Важливо згадати таке:

- побудова стосунків з дитиною;
- розмови з дитиною, вислуховування дитини;
- інтерес до дитини (її почуттів, мрій, ідей тощо);
- спостереження за дитиною, спроба зрозуміти її поведінку;
- реагування на потреби дитини;
- реагування в ситуації загрози.

Слайд 4

Ведучий заохочує батьків заходити на сторінку кампанії «Уважні батьки» <https://childfund.org.ua/diialnist/kampaniia-uvazhni-batky> та поширювати інформацію про навички уважного батьківства.

V. Розмова з дитиною про безпеку

Слайд 5

Посилаючись на попередню дискусію, ведучий звертає увагу батьків на те, що розмови та хороші стосунки з дитиною – це ключ до захисту її від багатьох загроз. Підкреслює, що розмови на так звані складні теми повинні бути природним, пристосованим до віку елементом повсякденного життя, а не одноразовою подією. Також важливо, щоб вони мали форму діалогу, а не лекції. Якщо ж ми відчуваємося розгубленими і не знаємо, як і на які теми розмовляти з нашою дитиною, варто пошукати натхнення в книжках або у фахівців.

Ведучий анонсує, що ця частина зустрічі присвячена тому, як поговорити з дитиною про онлайн-безпеку, які ризики існують та яких правил слід дотримуватися у мережі.

Ведучий підкреслює, що основою є розмова з дитиною про **правило обмеженої довіри** щодо осіб, з якими вона познайомилась онлайн, пояснення, чому ми не можемо бути впевнені, ким є людина по той бік екрану, і про те, як легко в Інтернеті прикидатись кимось іншим. Дитина повинна знати, що справжня дружба вимагає часу, перевірки в різних обставинах та поступової побудови взаємної довіри.

Слайд 6

Підліток повинен знати, що таке насильство та порушення особистих кордонів у стосунках, і як це може проявлятися. У контексті стосунків онлайн можливими попереджувальними сигналами є:

- швидке прагнення до зміцнення стосунків;
- спроба ізоляції від сім'ї та знайомих;
- контроль щоденного життя;
- постійний контакт та очікування постійної доступності;
- емоційний шантаж та провокування почуття провини;
- злість та агресія у випадку невиконання чи недостатньо ретельного виконання очікувань кривдника;
- схиляння до приховування стосунків і того, що в них відбувається, а також до зберігання спільної таємниці;
- прохання, спонукання або змушування до відсилання інтимних фотографій чи відео;
- очікування різних доказів кохання та важливості стосунків.

Ведучий інформує батьків, що вони повинні подбати, аби молодші діти не мали контактів зі сторонніми в мережі. Але чим старшою стає дитина, тим складніше це зробити.

Ведучий застерігає батьків від того, щоб вони зламували аккаунти дітей чи перевіряли месенджери без дозволу. Натомість варто навчити дитину тому, як розпізнати особу, з якою вона познайомилась online.

Слайд 7

Можна перевірити таку інформацію щодо особи, з якою познайомилися онлайн:

- аккаунти в інших соціальних мережах;
- частоту й історію публікацій онлайн,
- інформацію про школу та знайомих нового онлайн-друга, а також групи, до яких він чи вона належить; взаємодію з іншими знайомими;
- готовність побачитися за допомогою веб-камери чи іншого додатка, який забезпечує відеозв'язок.

Якщо ідеться про зустріч дитини з людьми, з якими вона познайомилась в мережі, надзвичайно важливо встановити засади безпеки:

Слайд 8

- батьки повинні знати про зустріч;
- дитину має супроводжувати доросла особа, яка викликає довіру, у випадку молоді – старший брат чи сестра або ровесники, яким ми довіряємо;
- зустрічі повинні відбуватися вдень у публічному місці, де є багато людей;
- після зустрічі варто поговорити з дитиною, щоб дізнатися, чи зустріч виправдала її очікування і чи не сталося чогось поганого.

Слайд 9

У контексті небезпечних контактів варто також говорити з дитиною на теми, пов'язані із захистом приватності online – звернути увагу на те, що інформація (зокрема дані, фото, відео), яку вона про себе публікує в мережі, впливають на її безпеку. Важливо, щоб діти не розпочинали свої пригоди з соціальними мережами до 13-річного віку. А коли вони вже мають профіль у мережах, то повинні відповідним чином його вести, перш за все, змінивши налаштування з публічних (які дають доступ до інформації всім) на обмежені, тобто такі, в яких публікуються матеріали, які бачитимуть тільки знайомі. Варто також навчити дитину, щоб вона не додавала у список друзів випадкових незнайомих людей.

VI. Закон

Слайд 10

Ведучий інформує учасників зустрічі про те, що спокушання дітей в Інтернеті – це злочин. Будь-які дії сексуального характеру по відношенню до дитини караються законом.

Так, згідно з Кримінальним кодексом України, ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження зображень або інших предметів порнографічного характеру, що містять дитячу порнографію, а також примушування неповнолітніх до участі у створенні будь-яких матеріалів, у тому числі зображень або кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм, порнографічного характеру карається позбавленням волі на строк від 5 до 10 років (ст. 301).

За статеві зносини з неповнолітніми або за розбещення винному загрожує позбавлення волі на строк до 8 років (ст. 155 та 156 КК України). За зґвалтування дитини передбачене позбавлення волі на термін до 15 років (ст. 152).

VII. Як розпізнати, що дитину спокушають у мережі

Слайд 11

Ведучий підкреслює, що батьки найкраще знають типову поведінку своєї дитини, тому важливо реагувати на зміни в поведінці. Особливу увагу слід звернути на:

- відсторонення, сум, поганий настрій;
- коливання настрою;
- агресивну поведінку;
- надмірну потайливість, особливо стосовно того, що вона робить online (закривання екрану телефона/планшета, вихід з кімнати, коли приходить повідомлення, тощо);
- зустрічі або бажання зустрітися з незнайомими особами з одночасним небажанням говорити на цю тему;
- страх залишити телефон/планшет хоч на секунду, стрес та надмірні емоційні реакції, коли немає доступу до Інтернету;
- аутоагресія, думки про самогубство.

Частина перерахованих проявів у поведінці може бути пов'язана з періодом статевого дозрівання. Але все ж варто до них уважно придивитися в контексті небезпечних стосунків дитини, особливо якщо вони з'явилися несподівано та є інтенсивними.

VIII. Втручання

Слайд 12

Ведучий інформує батьків, що коли ми знаємо чи підозрюємо, що нашу дитину спокушають у мережі, ми звертаємось до поліції із заявою про підозру у скоєнні злочину. Заява повинна містити якомога більше інформації про ситуацію, в якій опинилася дитина. До заяви треба додати всі доступні сліди спокушання – записи (скріншоти екрану) розмов, фотографії чи лінки на сайти, якими користувалася дитина.

Ведучий інформує батьків про існування Національної дитячої «гарячої» лінії 116 111 (з мобільного) або 0 800 500 225 (зі стаціонарного телефону), яка надає безкоштовну анонімну допомогу дітям, молоді, а також батькам і вчителям, які потребують підтримки або інформації, зокрема й щодо спокушання онлайн.